

Passend Onderwijs vraagt van scholen om de organisatie van onderwijs en zorg opnieuw te bezien. Het doet een sterker beroep op allerlei didactische en pedagogische vaardigheden van docenten. Maar, zegt Ivo Mijland, Passend Onderwijs is pas succesvol als de relatie tussen de school en de ouders er een is van respect en vertrouwen.

Zonder respect geen Passend Onderwijs

‘Vertrouw ouders zo hard als je kunt’

DOOR IVO MIJLAND

Als ouders zorgen hebben om hun kind, lijken ze twee voor het onderwijs lastige bewegingen te maken. Ouders gaan de druk opvoeren door in toenemende mate het kind te beschermen en extreem veel zorg te vragen (vasthouden) of ze gaan juist het kind afstoten en laten het met alle zorgen aan zijn lot over (loslaten). In de nieuwe wet Passend Onderwijs wordt van scholen verwacht in toenemende mate de kinderen met zorg een veilige plek te bieden, zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs. Een prachtig affiche, maar ook een zeer ingewikkeld affiche. Want juist bij leerlingen met (een beetje) zorg, lijken ouders de school uit te dagen in een vechtelijke relatie te komen. Ze maken de school boos, omdat ze on gepast veel verlangen of ze maken de school boos omdat ze zelf onvoldoende aandacht hebben voor het kind. Voor het kind is het juist dan van groot belang dat ze de school kunnen vertrouwen en dat de begeleider de ouders in alle gevallen respecteert. Want zonder respect voor deze ouders betaalt het kind uiteindelijk de rekening.

Kinderen hebben rechten. Een van die rechten is het recht op goed onderwijs. Ouders hebben plichten. Een van die plichten is het veilig en betrouwbaar opvoeden van het kind en dus ook het zoeken van een veilige schoolomgeving. Deze rechten en plichten moeten zich verhouden in een gezonde balans. Allereerst is er het recht op een balans tussen vader en moeder. Het kind heeft het recht beiden lief te hebben, beiden te mogen bewonderen en beiden betekenisvol te laten zijn als opvoeder. Daarnaast is er het recht op een balans tussen ouders en buitenwereld. In het onderwijs betekent dat het recht op een respectvolle

samenwerking tussen ouder en school. Zonder respect geen onderwijs. Juist daar ligt in het kader van Passend Onderwijs de allergrootste uitdaging. Maar wat als ouders het respect voor de school lijken te verliezen?

Botsing

Tussen ouders en school is constant sprake van een dynamische samenwerking. Deze samenwerking kan voor groei en ontwikkeling zorgen. Ouders en school genieten van de successen en werken nauw en betrokken samen op het moment dat er zorgen zijn. De samenwerking zorgt voor een ontwikkeling van de groeirimte van het kind.

Maar soms verloopt de samenwerking minder soepel. Dan botsen thuis en school en van een botsing loop je deuken op. Op het moment dat de samenwerking onder druk komt te staan, worden veel ouders plots tegenstanders; ze nodigen in hun kritische houding school onbewust uit hun vijand te worden in plaats van hun bondgenoot. Op school geeft dat weer begrijpelijke maar zorgwekkende reacties.

‘We willen best, maar als de ouders van Jasmijn zo belachelijk veel zorgen hebben en zo veeleisend zijn, dan kunnen we het net zo goed opgeven.’

‘Zonder de ouders van Bart zouden we in de begeleiding een stuk makkelijker tot vooruitgang kunnen komen. Niet gek dat een kind met zulke ouders zo uit de bocht vliegt.’

Jasmijn zit in het examenjaar vmbo-t. Ze heeft PDD-NOS. De moeder komt vrijwel dagelijks op school. Ze verwijt de school onvoldoende begeleiding ook al heeft de school een handelingsplan waarin precies staat wat er allemaal extra gedaan moet

worden voor Jasmijn. Zelf begeleidt de moeder haar dochter excessief. Ze maakt plannings, houdt in een Excelbestand exact de gebeurtenissen op school bij, terwijl vader ondertussen achter de PC zit om werkstukken te maken voor zijn dochter. Als moeder voor de zoveelste keer op school komt omdat ze ontevreden is over de begeleiding, barst de bom bij de mentor. 'Je moest eens weten wat we allemaal voor Jasmijn gedaan hebben. Als u als moeder zich nu eens niet zo met haar bemoeide, dan zou het een stuk makkelijker worden voor iedereen. Een kind van zestien zo op de huid zitten, natuurlijk gaat het dan mis.'

In deze situatie neemt de moeder een overbezorgde houding aan. Ze geeft teveel, zonder het kind in staat te stellen zelf te groeien. Op school kan dit enorm frustrerend werken. Wat je ook doet, je lijkt het nooit goed te doen. Door de moeder word je uitgenodigd je normaal zo respectvolle basishouding te verliezen. Je wilt haar liefst vertellen dat ze het kind onrecht aandoet en vraagt bovendien of ze wel ziet hoe jij het kind juist wel recht wilt doen door bij het kind juist zelfstandigheid te bevorderen. Wat vergeten wordt, is dat dit voor een kind zeer beklemmend kan werken. Een kind wil namelijk graag ontwikkelen en zelfstandig worden,

Ivo Mijland

maar kan niet om het verlangen van moeder heen. Vanuit loyaliteit zal het niet kiezen voor de verstandige begeleider maar voor de moeder die haar zorg onbeperkt op het kind afvuurt. Het kind kan niet anders dan (onbewust) loyaal zijn aan deze moeder.

Bart zit in de brugklas. Hij gedraagt zich zeer agressief naar medeleerlingen, en is ook verbaal agressief naar de leraren. De mentor heeft wel enig idee waar de ellende vandaan komt. De ouders van Bart leven een bedenkelijk bestaan. Ze drinken veel, houden zich op in criminele kringen en bemoeien zich niet met school. In een enkele poging om in gesprek te raken over het zoveelste incident, roept vader: 'Als je last van Bart hebt, dan geef hem maar een trap onder zijn kont. Schop hem maar de straat op. Als ie niet wil luisteren, moet ie maar voelen. Deden mijn ouders vroeger ook.'

In deze situatie trekken de ouders juist hun samenwerking in. Wat je ook probeert, de ouders zijn niet bereid om hun handelen als gebrek aan zorg te zien. Ook hier word je uitgenodigd je respect voor ouders te verliezen. Er is zoveel onrecht, dat je geneigd bent om Bart zelf op te gaan voeden. Hoe vreemd het ook klinkt, hoe meer je gaat bewijzen dat de ouders slechte ouders zijn, hoe groter de kans dat het ongewenste gedrag van Bart gaat toenemen. Ook Bart is met zijn gedrag (onbewust) loyaal aan zijn ouders. Hij kan niet anders dan de koers van zijn ouders min of meer

volgen en ook al zou hij graag de warmte en empathie van de leerkracht ontvangen, hij krijgt te maken met een complex schuldgevoel.

Wat dan wel?

Als we Passend Onderwijs echt een kans willen geven, dan zullen we ons moeten realiseren dat voor Passend Onderwijs een juiste attitude veel belangrijker is dan een geschikt en accuraat uitgeschreven zorgplan. De juiste attitude betekent hier dat je je zelf voorneemt om rekening te houden met de volgende stelregel:

'Als ouders de school wantrouwen, vertrouw ouders dan zo hard je kunt.'

Dat vraagt een complexe blik op je attitude, namelijk dat je op het moment dat je disrespect ervaart, zelf respectvol blijft kijken naar de ander. Respectvol in de betekenis dat je de situatie rondom de leerling ook vanuit het oogpunt van de ouders (respectare = van de andere kant bekijken) bekijkt. Dat vraagt allereerst om kennis over loyaliteit. Een kind is verticaal verbonden aan zijn ouders en kan een ouder daardoor niet verwerpen in het bestaan. Het kind kan een ouder nooit ex-ouder maken. Het zal dus, zelfs als ouders het kind onrecht aandoen, zoeken naar verbinding met zijn bestaan. In het geval van Jasmijn zul je dus veel meer vooruitgang boeken als je haar ouders niet alleen ontmoet als de overbezorgde ouders maar ook leert kijken naar de reden van dit destructieve zorggedrag. Want overzorg is niet alleen een vorm van niet-passende zorg, maar ook een reactie op te veel (voor deze ouders als onrecht ervaren) zorg. De ouders van Jasmijn slaan wellicht door in hun zorg, omdat ze vanuit de diagnose PDD-NOS alles op alles zetten om hun kind een zo normaal mogelijk bestaan te gunnen. De overzorg is dus

niet om het kind te beschadigen, maar gebeurt in de hoop het kind te helpen.

Bij de ouders van Bart ligt ook een ingewikkelde loyaliteitshuishouding ten grondslag aan het verloop. Zij lijken Bart af te stoten in de hoop dat ze het falen van hun eigen ouders kunnen verdekken. Vanuit een diepgewortelde loyaliteit kiezen ouders ervoor om hun eigen pijnlijke geschiedenis in het heden te herhalen. En Bart, die is loyaal zat. Die helpt

zijn ouders een handje om onhandig ouderschap in beeld te brengen. Zowel Bart als Jasmijn hebben er recht op dat ze op school een begeleider treffen, die ondanks alles het vertrouwen in de samenwerking met hun ouders niet verliest. Pas als ze merken dat school het wantrouwen van hun ouders vertaalt naar een toenemende mate van betrouwbare samenwerking, kan het kind veilig een klein beetje loyaal worden aan school. En dat noemen we dan in de overtreffende trap: Passendst Onderwijs. ●

► Ivo Mijland is opleider van de tweejarige opleiding contextuele leerlingbegeleiding en het derde opleidingsjaar contextuele methodiek. Hij werkt daarnaast als contextueel therapeut in zijn eigen praktijk in Oirschot (www.orthoconsult.nl).

Op het moment dat de samenwerking onder druk komt te staan, worden veel ouders plots tegenstanders.